

EYE

ON

Raporti "Monitorimi i Kuvendeve Komunale në Periudhën Nëntor, 2021 – Maj, 2022"

CFLI/FCIL
Canada Fund for Local Initiatives
Fonds canadien d'initiatives locales

"Fokusi në Rini: Monitorimi i Kuvendeve Komunale në Periudhën Nëntor, 2021 – Maj, 2022"

Autorë: Dardana Fetahu

Rishikues: Imran Rasimi

Dizajni: Sh.P.K. "SUKI"

"Social Urban Inovation Kosova"

Ky raport është përgatitur në kuadër të projektit "Eye On" me mbështetje të Canada Funds for Local Initiative (CFLI) dhe implementuar nga Këshilli Rinor Kosovar (KYC). Pikëpamjet e shprehura në këtë dokument nuk shprehin medoemos qëndrimet e autorëve/rishikuesve, KYC-it apo të donatorëve.

KYC

Prishtinë 10000, Kosovë

kyckosova@gmail.com

+383 (44) 96 45 75

Të drejtat e autorit © 2022. Këshilli Rinor Kosovar (KYC).

Të gjitha të drejtat e rezervuara. Ky dokument është pronë e KYC, andaj çdo kopjim, përdorim i plotë apo i pjesshëm i materialit pa cituar burimin apo pa lejen paraprake të KYC ndalohet.

TABELA E PËRMBAJTJES

Hyrje	6
Analiza aktuale	9
Metodologjia	9
Analiza e të dhënave	11
Rezultatet	12
Ferizaji	12
Fushë Kosova	13
Gjakova	14
Gjilani	15
Mitrovica	16
Peja	18
Prishtina	19
Prizreni	20
Analizë e të gjeturave	21

ASK	<u>Agjencia e Statistikave të Kosovës</u>
CFLI	<u>Canadian Fund for Local Initiatives</u>
D4D	<u>Instituti Demokraci për Zhvillim</u>
DKA	<u>Drejtoria Komunale e Arsimit</u>
DKRS	<u>Drejtoria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit</u>
FES	<u>Friedrich-Ebert-Stiftung</u>
IFES	<u>Fondacioni Ndërkombëtar për Sisteme Zgjedhore</u>
KDI	<u>Instituti Demokratik i Kosovës</u>
KVRL	<u>Këshilli i Veprimit Rinor Lokal</u>
KYC	<u>Këshilli Rinor Kosovar</u>
OJQ	<u>Organizatë Jo-Qeveritare</u>
MAShTI	<u>Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit</u>
NEET	<u>Not in Education, Employment or Training</u>
ORCA	<u>Organizata për Rritjen e Cilësisë në Arsim</u>
QHPSM	<u>Qendra për Hulumtime Psiko-Sociale dhe Mjekësore</u>

SHËNIM

Ky dokument raporton mbi monitorimin e kuvendeve komunale përgjatë periudhës Nëntor, 2021 – Maj, 2022 në Prizren, Pejë, Prishtinë, Gjiilan, Gjakovë, Ferizaj, Mitrovicë, Fushë Kosovë dhe Obiliq, me qëllim krahasimi të premtimeve të bëra nga partitë fituese gjatë fushatës elektorale, dhe problemet e identifikuara të komunës nga të rinjtë monitorues.

Në asnjë mënyrë ky dokument nuk përgjithëson punën e komunës për të rinjtë, pasi që përfshin vetëm komponentën e punës së kuvendeve komunale për periudhën specifike.

HYRJE

Të rinjtë e moshës nën 25 vjeçare në Kosovë përbëjnë përafërsisht gjysmën e popullsisë së vendit (Banka Botërore, 2017). Ndërsa, mosha mesatare e popullsisë së përgjithshme është 30 vjeç. Tutje, Kosova ka numri më të madh të moshën rinore në krahasim me vendet e tjera Evropiane (Profili Demografik i Kosovës, 2021). Gjithsesi, pavarësisht asaj se rinia është pasuri në vetvete për një shtet, të rinjtë në Kosovë ballafaqohen me disa barriera, të cilat vështirësojnë rrugën e tyre të suksesit.

Një numër i madh i të rinjve është i papunë (48, 6%), me numër më të madh të papunsueshmërisë në mesin e grave (53.5%), krahasuar me burrat (46, 1%). Të rinjtë në Kosovë kanë dy herë më shumë gjasa të jenë papunë se sa më të rriturit (ASK, 2021). Sipas raportit nga Demokracia për Zhvillim (D4D, 2022), qytetarët kanë raportuar se ndër arsjet për vështirësitë e të rinjve për të gjetur punë janë mungesa e ofertave në tregun e punës, nepotizmi, mungesa e pëvojës së punës, mungesa e përkushtimit të rinjve në punë dhe mungesa e kualifikimit adekuat me nevojat e tregut. Përveç problematikës së punës, niveli i ulët i NEET në Kosovë është dukshëm më i ulët në krahasim me vendet e tjera në Evropë. Më saktësisht është raportuar se 29.8% e të rinjve në vitin 2021 i përkasin kësaj kategorie (ASK, 2021). Kjo sigurisht paraqet një sfidë shumë të madhe për të rinjtë në tregun e punës, sidomos për vajzat duke qenë se ato kanë më shumë gjasa të jenë pjesë e kësaj kategorie.

Një lajm pozitiv në fushën e punësimit është se Kosova rishtazi iu ka bashkangjitur Skemës së Garantimit për Punë, e cila ka treguar të jetë shumë e suksesshme në reduktimin e papunësisë tek të rinjtë në shtetet e Bashkimit Evropian (Connecting Youth, 2022). Kjo skemë përfshin ofrimin e ofertave cilësore të punësimit, trajnimit, praktikës në punë, dhe/ose vazhdimin të edukimit brenda katër muajve pas përfundimit të shkollës ose të qenurit i/e pa punë. Përmes përfshirjes në këtë skemë, pritet që papunsueshmëria ndër të rinjtë Kosovarë të zbutet dukshëm.

Sa i përket sferës së arsimit, të rinjtë në Kosovë raportojnë kënaqëshmëri të ulët lidhur me të (IDRA Kosovë & FES, 2019; KYC, 2022). Faktorë që mund të ndërlidhen me këtë pakënaqshmëri, në nivelin universitar, mund të jenë rangimet e dobëta të universiteteve Kosovare në listat botërore (Webometrics, 2022), përqindja e madhe e mësimdhënësve e udhëheqësve universitarë në që nuk arsyetojnë titujt e tyre (ORCA, 2020), mos përpunueshmëria e programeve të arsimit të lartë me tregun e punës (ORCA, 2022), angazhim i ulët i studentëve në hulumtime shkencore (QHPSM, 2020) e të tjera.

Ndërsa në nivelin e mesëm të lartë sipas KYC (2022) bazuar në perceptimin e nxënësve që i përkasin këtij niveli arsimor për përmbajtjen, procesin

dhe mjedisin mësimor, një mori e qështjeve shqetësuese kanë dalur në pah. Ndër tjerash, nxënësit kanë raportuar dhunë psikologjike e fizike në shkolla nga mësimdhënësit dhe nxënësit, ngacmime seksuale, infrastrukturë të dobët sa i përket sigurisë në shkollë, mungesë të psikologëve shkollorë e bibliotekave, ligjërime të mërzitshme e vlerësim jo të drejtë nga mësimdhënësit. Sa i përket numrit të psikologëve shkollorë të angazhuar në shkolla, ajo vazhdon të jetë e ulët, kjo bazuar në hulumtimin e KYC (2022) ku çdo i dyti nxënës nuk ka qasje në shërbime të psikologut shkollor. Lajm pozitiv në këtë drejtim është hapja e konkursit për 25 psikologë shkollorë nga Komuna e Prishtinës, shembull ky që duhej të ndiqej edhe nga komunat e tjera. Në aspektin e shëndetit mendor, të rinjtë në Kosovë kanë shfaqur pikë më të larta depresioni se moshatarët e tyre në shtetet Evropiane (Arenliu, Kelmendi & Berxulli, 2016), dhe pikë më të larta në ankth sesa moshatarët në Shqipëri (Mustafa, et al., 2015). Në anën tjetër të 51.9% e nxënësve të shkollave të mesme të larta nuk kanë qasje në shërbime psikologjike në shkollë. Ndër ata që kanë psikologë shkollorë të punësuar në shkollë 70.6% deklaruan se nuk janë konsultuar me ta (KYC, 2022). Ndërsa, sa i përket të rinjve në përgjithësi, sipas Shkambi, Melonashi & Fanaj (2015) kërkimi i shërbimeve të shëndetit mendor është i ulët (15%).

Përfshirë shqetësimeve të elaboruara më lartë (papunësia, mungesa e mundësive për zhvillim profesional të të rinjve dhe kënaqshmëria e ulët me cilësinë e edukimit), nepotizimi në institucione shtetërore, situata jo e mirë ekonomike dhe politike, korrupsioni i zyrtarëve qeveritarë, investimi i pakët në rini, dhe orientimi i pamjaftueshëm drejt integritetit evropian janë arsye kryesore të largimit nga vendi për të rinjtë (Veljanovska Blazhevskaja, 2017). Shqetësime tjera të të rinjve përfshijnë, edhe gjendjen në sektorin e shëndetësisë dhe liberalizimin e vizave (KDI, 2017).

Në fushën e angazhimit rinor, përkatësisht vullnetarizmit, hulumtimi nga D4D (2018) tregon se grupmosha 18-24 vjeç, përbën 14.3 përqind të atyre që kanë qenë vullnetarë në vitin paraprak. Ndër ta 75.8 përqind deklarojnë se motivimi kryesor për vullnetarizmin është dhënia e kontributit për komunitetin. Gjithsesi, edhe pse në kornizën ligjore vullnetarizmi konsiderohet si maksimalizim i potencialit të rinisë, dhe ekziston motivimi për vullnetarizëm nga të rinjtë, sfidat e vullnetarizmit përfshijnë mungesën e vetëdijes, mungesën e informacionit rreth mundësive për vullnetarizëm, mungesës së rregulloreve mbi të drejtat dhe përgjegjësitë e vullnetarëve, mungesën e stimulimit të vullnetarëve dhe mungesën e një kulture të njohjes institucionale së vullnetarizmit.

Pavarësisht problemeve të lartëcekura, dhe të tjera, ekziston një motivim i ulët për angazhim në ndryshim, duke qenë se sipas Studimit Rinor të FES për Evropën Jug-Lindore 2018/2019, të rinjtë Kosovare janë në përgjithësi shumë të kënaqur me jetën e tyre.

Ky kontrast i gjendjeve sigurisht ndikon në një pasivizim të të rinjve, gjë që ka reflektuar edhe në rënien e interesit të të rinjve në ngjarjet politike në Kosovë. Raporti në fjalë tregon një rënie dramatike të këtij interesi në qeverisjen vendore në krahasim me vitin 2012. Për të ilustruar, në hulumtimin e përmendur, është treguar një shkallë e lartë e mospjesëmarrjes në veprime qytetare dhe politike, pasi që vetëm 10-16% e të rinjve i konsiderojnë si aspekte shumë të rëndësishme. Në këtë linjë, të rinjtë gjithashtu raportojnë një mosbesim dhe apati të përgjithshme nga të gjitha institucionet politike dhe skepticizëm të lartë rreth organizatave të shoqërisë civile dhe mediave. Është interesant për të e vëzhguar se si niveli i interesit të përgjithshëm është i ulët kur në anën tjetër vetëm 10% e të rinjve mendojnë se të rinjtë janë të përfaqësuar mirë në politikën në vend. Duhet të marrë parasysh gjithashtu se të rinjtë përbëjnë numrin më të madh të votuesve, rrjedhimisht potencialin më të lartë për ndyrshime shoqërore pasi që çdo vit rreth 30000 të rinjë shtesë iu bashkangjiten listave të votimit çdo organizim të zgjedhjeve (D4D, 2020).

Në anën tjetër, përveç interesit dhe besimeve të përgjithshme drejt politikës në Kosovë, sipas raportit të vitit 2016 mbi rolin e rinisë në subjektet politike nga Fondacioni Ndërkombëtar për Sisteme Zgjedhore (IFES), afro tri të katërtat e të rinjve rinjve të anketuar nuk kishin qenë asnjëherë anëtarë të strukturave rinore të subjekteve politike apo organizatave rinore. Ndërsa, vetëm 10 përqind e të anketuarve ishin aktualisht anëtarë të ndonjë strukture rinore apo organizate rinore. Në këtë drejtim, Insituti Demokratik i Kosovës (KDI) në raportin e 2018-tës lidhur me qëndrimet dhe sjelljes e votuesve të rinj, kuptoi se arsyeja primare e bashkangjities në parti politike nga të rinjtë Kosovarë ishin punësimi dhe avancimi më i lehtë në karrierë, ndërsa arsyeja e dytësore ishte kontributi në shoqëri. Në një hulumtim (D4D, 2020) për matjen e nivelit së "miqësisë" së partive politike ndaj të rinjve del se në këtë aspekt partitë lënë shumë për të dëshiruar. Më saktësisht, edhe ata pak të rinjë të angazhuar në këtë drejtim, nuk motivohen, përfshihen dhe merren parasysh mjaftueshëm në përgjithësi në vendimet e partive politike. Kjo e fundit na dërgon në një përfundim se sa e vështirë është që nevojat e të rinjve të zgjidhen e pikëpamjet e tyre të përfaqësohen nga dhe në nivelin politik e vendimmarrës në Kosovë.

Forma tjera të përfshirjes dhe interesimit të të rinjve janë edhe përmes anagzhimit shoqëror, bashkëpunimit me nivelin komunal e vendor, monitorimit të procesve vendimmarrëse për të rinj e vullnetarizmi. Në këtë drejtim, një hulumtim i kryer nga Anibar (2020) me të rinjtë e gjashtë komunave kryesore të Dukagjinit për vlerësimin e nivelit të përfshirjes, njohurisë dhe bashkëpunimin në proceset vendimmarrëse në komunave, raportoi se në përgjithësi ekziston një komunikim i dobët mes të rinjëve dhe komunës, qasje jo e përshtatshme e komunave ndaj të rinjve, dhe kërkim i rrallë i informatës nga të rinjtë se si shpenzohet buxheti në komunën e tyre.

Tutje, KDI (2017), përmes shtatë punëtorive në Prishtinë, Gjiilan, Prizren, Mitrovicë, Pejë, Ferizaj dhe Gjakovë ka krijuar një propozim-platformë politikash për kandidatë për kryetar komune të Pejës me qëllim të adresimit të çështjeve të identifikuar si prioritet nga grupi jo-formal i të rinjve. Ky raport tregon se komuna nga të rinjtë cilësohet si institucioni më i besueshëm dhe vendi i parë ku të rinjtë tentojnë të adresojnë problemet e tyre. E në anën tjetër, ekziston një mungesë e komunikimit me politikanë apo zyrtarë të partive politike, dhe bashkë-vendimmarrjes. Si rrjedhojë, ky dokument portretizon ekzistencën e shpërputhjes së temave të shtjelluara në baza të politikës ditore, dhe temave që realisht preokupojnë të rinjtë.

Marrë parasysh nivelin e lartë të problemve që të rinjtë Kosovarë ballafaqohen, motivimin e ulët për të ndërmarrë veprim për to, përfshirjen e ulët në aktivitete politike dhe shoqërore dhe bashkëpunimin e dobët e të rinjve me hisedarësit, me fokus të veçantë me ata në nivelin komunal, është ideuar projekti “Eye On” mbështetur nga Canada Funds for Local Initiative (CFLI). Ky projekt është implementuar me synim të përmirësimit të pozitës së të rinjve në shoqëri përmes marrjes së përgjegjësisë politike, rritjes së vendimmarrjes dhe inicimit të ndryshimit shoqëror. Një ndër aktivitetet kryesore të projektit ka qenë monitorimi i kuvendeve komunale për të kuptuar se sa vëmendje iu është kushtuar të rinjve në këto takime krahas premtimeve dhe problemeve të komunave përkatëse. Ky raport ka për qëllim shpalosjen e këtyre të dhënave përmes një pasqyre të përgjithshme për komunat përkatëse në të cilat projekti është implementuar.

ANALIZA AKTUALE

Raporti “Fokusi në Rini: Monitorimi i Kuvendeve Komunale në Periudhën Nëntor, 2021 – Maj, 2022” trajton dhe dhe analizon të dhëna të nxjerra nga të rinjtë nga katër burime informacioni, përkatësisht:

- 1) raporte të monitorimit të të rinjve në terren;
- 2) raporte të proces verbaleve të takimeve të kuvendeve komunale të publikuara nga komunat përkatëse;
- 3) premtimet e partive fituese të nëntë komunave në Kosovë; dhe
- 4) problemet e të rinjëve të komunave përkatëse.

Procesi në fjalë është bërë me qëllim të krahasimit të premtimeve, problemeve dhe punës së bërë në kuvende komunale për avancimin e politikave dhe përfshirjes rinore në komunat përkatëse.

METODOLOGJIA

Për arritjen e qëllimit të këtij raporti, mbledhja e informatave është ndarë në tri faza, ndërsa qasja në analizën e të dhënave nga monitorimet është e dyfishtë.

1. Përzgjedhja e monitoruesve

Të rinjtë nga komunat e Prizrenit, Pejës, Prishtinës, Gjilanit, Gjakovës, Ferizajit, Mitrovicës, Fushë Kosovës dhe Obiliqit, nga mosha 18 vjeqare deri 24 vjeç që kishin interes për të mësuar më shumë rreth qeverisjes lokale dhe monitorimeve të premtimeve publike nga partitë politike, patën mundësinë të aplikonin në thirrjen për monitorues/e. Përzgjedhja e monitoruesve është bërë duke u dhënë përparësi atyre që janë të rinjë aktivë dhe fushë të studimit kanë shkencat sociale. Fokus i veçantë i është dhënë shumë-llojshmërisë së grupit, duke synuar të kemi në balancë parimin gjinor gjinor, etnik, ekonomiko-social etj. Kjo është bërë me qëllim të konsolidimit të një grupi të të rinjëve, të cilët potencialisht përmbajnë më shumë njohuri në lidhje me problemet dhe sfidat e të rinjëve në komunat e tyre përkatëse.

2. Përgaditja e monitoruesve dhe nxjerrja e informatave

2.1. Trajnimi i monitoruesve

Me qëllim të ngritjes së kapaciteteve të monitorimit dhe njohurive në fushën qeverisjes lokale, të rinjtë e përzgjedhur kanë marrë pjesë fillimisht në punëtorinë tre ditore të organizuar nga KYC me module për ligjin e vetë-qeverisjes lokale, monitorimin e kuvendëve komunale dhe avkokimin si proces. Punëtoritë janë mbajtur nga profesionistë të fushës, të cilët kanë aftësuar grupin e monitoruesve të rinjë, në aspektin teorik dhe logjistik.

2.2. Identifikimi i problemeve

Duke qenë se monitoruesit e përzgjedhur kanë qenë aktivë në komunat prej të cilave vijnë, të angazhuar në OJQ dhe grupe të tjera jo-formale të interesit; përgjatë punëtorisë, ata kanë identifikuar problemet në komunat përkatëse, ku janë përgjigjur një seti të pyetjeve/kërkesave rreth problemeve që të rinjtë hasin në komunat e tyre. Fillimisht janë identifikuar nga monitoruesit të paktën pesë probleme kryesore të rinisë në komunën respektive. Tutje, ata janë pyetur se sa shpesh të rinjtë e qytetit ballafaqohen me këto probleme, cili është ndikimi i këtyre problemeve, dhe cili grup rinor ndikohet më shumti nga to.

2.3. Identifikimi i premtimeve të partive fituese

Monitoruesit e përzgjedhur, përgjatë punëtorisë kanë përmbledhur premtimet që udhëheqësit e zgjedhur në nivel komunal kanë dhënë përgjatë zgjedhjeve elektorale, me fokus temat nga të cilat të rinjtë ndikohen drejtpërdrejtë, si p.sh arsimi, kultura, sporti, mirëqenia e të rinjve dhe digjitalizimi. Premtimet janë identifikuar nën mentorim përmes analizimit të programeve të propozuara nga partitë politike fituese, planeve të punës, përcjelljes së debateve publike dhe përcjelljes së takimeve me qytetarë në periudhën e fushatës zgjedhore. Shkaku i limitimeve nga kushtëzimet e Covid-19, identifikimi i premtimeve është realizuar online.

3. Monitorimi i takimeve të kuvendeve komunale

3.1. Vizitat në kuvende komunale

Të rinjtë kanë plotësuar një formë monitorimi e cila i ka udhëzuar drejt detajeve që duhet t'iu kushtojnë vëmendje përgjatë vrojtimit. Detajet e formës së monitorimit janë të shfaqura në Tabelen nr. 1. Seancat janë monitoruar në periudhën Nëntor 2021 deri në Maj 2022. Duke qenë se secila komunë ka pasur dinamikën e vet të punës, numri i monitorimeve direkte dhe jo-direkte varion përkitazi.

3.2. Proces verbalet

Mostra e synuar e numrit të monitorimeve në raport, ka qenë gjysma e takimeve të kuvendeve komunale të mbajtuara për periudhën e lartë-cekur. Përshkak të kufizimeve në organizim të ngjarjeve publike të krijuara si pasojë e përhapjes së COVID-19, dhe si pasojë e përjashtimit të seancave inaguruese dhe solemne nga analiza e të dhënave, nuk është arritur synimi i mostrës, pra të mbulohet të paktën gjysma e seancave me monitorim direkt në të gjitha komunat. Në komunat ku nuk është arritur ky numër janë konsultuar proces verbalet e takimeve komunale, në mënyrë të sigurohet mbulimi i gjysmës së takimeve të kuvendeve komunale. Këto dokumente janë shkarkuar nga faqet zyrtare të komunave përkatëse. Përveç lehtësimit në mbulimin e monitorimit, proces verbalet janë përdorur gjithashtu për të kuptuar më detajisht mbarëvajtjen e kuvendeve komunale.

Temat e diskutuara (Listo dhe shpjego në detaje temat dhe pikat e diskutuara përgjatë takimit)
A ka pasur pa-rregullësi përgjatë takimit? Nëse po, çfare? (Listo dhe shpjego në detaje pa-rregullësitë përgjatë takimit)
A janë marrë vendime në këtë takim? Nëse po, cfarë vendime? (Listo dhe shpjego në detaje vendimet e marrura në këtë takim)
A ka pasur kuorum në takim? (Shpjego me numra sa përfaqësues ishin prezent dhe sa është numri total i tyre në këtë komunë)
A janë diskutuar tema në lidhje me të rinjtë? Nëse po, cka më saktësisht? (Temat si Edukimi, Rinia, Sporti, Kultura etj që i prekin direkt të rinjtë/ejat)
A është diskutuar apo punuar mbi premtimet publike që janë dhënë nga partitë fituese në fushatat zgjedhore?*
A ka pasur pika të reja të propozuara në krahasim me premtimet e dhëna?*
Komente

Tabela nr. 1. Forma e monitorimit të kuvendeve komunale

Analiza e të dhënave

Për analizën e të dhënave është përdorur qasja tematike, duke qenë se të dhënat kanë pasur karakter cilësor (problemet e identifikuara, raportimi i monitorimit dhe proces verbalet). Rezultatet, interpretimet dhe diskutimi janë bërë në varësi prej të dhënave të grumbulluara nga monitoruesit dhe procesverbalet, duke i krahasuar kështu me premtimet e bëra dhe problemet e identifikuara. Pasi që çdo komunë ka pasur një numër të ndryshëm të monitorimeve dhe proces verbaleve, e në anën tjetër edhe premtime dhe probleme specifike të ndryshme, rezultatet e këtij procesi të monitorimit janë të ndara përkitazi.

Përfundimisht në analizë janë përfshirë 26 kuvende komunale të monitoruara përmes 63 raporteve, nga 20 monitorues në kuvendet komunale të komunave përkatëse. Pasi që në disa komuna nuk është arritur të monitorohet gjysma numrit total të kuvendeve komunale të mbajtura (siç është rasti i Gjakovës, Mitrovicës dhe Obiliqit), janë konsultuar edhe tri proces verbale. Në analizë të kuvendeve komunale nuk janë llogaritur seancat inaguruese dhe solemne për qeverisjen lokale të re, përshkak të natyrës formale ku nuk ofrohet rasti të diskutohet rreth planeve konkrete.

Shënim: Në kolonën e seancave të mbajtura në periudhën Nëntor 2021 – Maj 2022 nuk janë përfshirë seancat solemne dhe inaguruese. Gjithashtu, kjo shifër përfaqëson numrin e dokumenteve të proces verbaleve të publikuara të ueb-faqet e komunave përkatëse.

Raportimi nga monitorimi i kuvendeve komunale				
Komuna	Nr. i monitoruesve	Nr. i seancave të monitoruara drejtpërdrejtë	Nr. i seancave të monitoruara jo-drejtpërdrejtë (proces verbal)	Gjithsej seanca të mbajtura (11.21'-05.22')
Ferizaj	2	3	/	5
Fushë Kosova	2	3	/	6
Gjakova	3	3	1	8
Gjilani	1	3	/	5
Mitrovica	3	2	1	6
Obiliqi	1	2	1	5
Peja	2	4	/	5
Prishtinë	3	3	/	4
Prizren	3	3	/	3
Total	20	26	3	47

Tabela nr. 2. Tabelë përmbledhëse e raporteve të analizuara nga kuvendet komunale

REZULTATET

Cilat janë problemet e rinisë?

Të rinjtë nga kryeqyteti raportojnë se problemet kryesore të të rinjve janë në fushën e punësimit, rekreacionit, edukimit dhe përdorimit të substancave narkotike. Të rinjtë e kualifikuar, të diplomuar në fusha përkatëse nuk arrijnë të zhvillohen në profesion si shkak i mundësive të punët të pakëta dhe kushteve të dobëta. Tutje mungesa e hapësirave rekreative pothuajse në të gjitha lagjet e Prishtinës po ndikon në ngecje të zhvillimit të sportit dhe në moszhvillimin e të rinjve në këtë aspekt. Kjo reflektohet edhe në përdorimin e lartë të substancave narkotike, sidomos në disa lagje specifike të komunës. Së fundmi, në fushën e edukimit, të rinjve u mungojnë laboratorët në shkolla, pra aspekti praktik i të mësuarit është shumë pak i zhvilluar.

Çfarë iu është premtuar rinisë?

Të rinjve në Prishtinë iu është premtuar përkushtim ndaj rinisë përmes angazhimit në tri fusha kryesore si edukim, kulturë, sport e rekreacion. Në edukim është premtuar punë në aspektin infrastrukturor, përsëmbull zgjerimi i degëve të bibliotekës "Hivzi Sylejmani" në pika të tjera të qytetit dhe ndërtimin e shkollës së mesme të muzikës dhe renovimin e gjimnazit Ahmet Gashi. Në aspektin kulturor, të rinjve iu është premtuar të funksionalizohet kinemaja e hapur, dhe angazhim shtesë për festivale, letërsi, muzikë, traditë e histori. Së fundmi, për të rinjtë dhe sportin është planifikuar të zhvillohet akademia e sportit dhe pishina olimpike e notit.

Çfarë është monitoruar?

Në Prishtinë në bazë të monitorimit të të rinjve në tri kuvende komunale është diskutuar rreth të rinjve. Përkatësisht në fushën e edukimit është diskutuar suksesi i nxënësve në gjysëmvetorin e parë të vitit shkollor 2021/22, mungesa e teknologjisë në shkolla, mungesa e kabineteve sallave të lëndës për edukate fizike, mungesa e pedagogëve dhe psikologeve, mungesa e infrastrukturës së përshtatshme për nxënësit me nevoja të veçanta dhe diskriminimi i tyre. Për të shtuar është diskutuar edhe rreth planifikimi të objekteve të reja shkollore. Në fushën e kulturës, është diskutuar rreth ndërtimit të teatrit të operës dhe baletit. Gjithsesi, në njërën prej kuvendeve komunale kryetari i komunës morri ankesë se nuk po vendos rininë si prioritet.

Diskutim

Diskutimet e kuvendeve komunale të monitoruara fokus kishin edukimin, përkatësisht suksesin e nxënëve, teknologjinë e infrastrukturën në shkolla, mungesën e pedagogëve e psikologëve dhe ndërtimin e objekteve shkollore. Laboratorët ishin gjithashtu pjesë e problematikave të identifikuar nga të rinjtë. Përveç laboratorëve, ata raportuan se mungesa e hapësirave rekreative dhe sportive dhe mungesa e vendeve të punës për të rinjtë e kualifikuar është shqetësim.

Në anën tjetër premtimet e bëra, pak reflektojnë mbi problemet dhe diskutimet e bëra tutje. Partia fituese, në aspektin e edukimit ka premtuar zgjerimin e degëve të bibliotekës "Hivzi Sylejmani", ndërtimi e renovim shkollash. Në kulturë, ka premtuar funksionalizim të kinemasë së hapur, më shumë angazhim për fesitave, muziktë, traditë e histori. Ndërsa në sport, zhvillimin e akademisë së sportit dhe pishinës olimpike të notit.

Cilat janë problemet e rinisë?

Problemet që të rinjtë e Prizrenit hasin më së shpeshti sipas monitoruesve kanë të bëjnë me mungesën e hapësirave për aktivitete, përshembull ajo e një Qendre Rinore. Tutje, pak të rinjë përfitojnë nga mundësitë për punë praktike. Në fushën e arsimit, ku specifikisht ndikohen më shumë nxënësit, problemet kryesore janë mungesa e psikologëve në shkolla, mungesa e transportit për në shkollë, dhe ngacmimet seksuale në shkollë.

Çfarë iu është premtuar rinisë?

Sa i përket edukimit në Prizren, të rinjve iu është premtuar mundësi avancimi në fushën e teknologjisë përkatësisht përmes digjitalizimit të shkollave dhe krijimit të inkubatorit “Hackerspace” për të rinjtë e talentuar në teknologji. Tutje, është premtuar siguri dhe modernizim i objekteve shkollore të komunë. Në shkollën teknike është planifikuar të përfshihet si lëndë “Artizanatet, ndërsa përgjithësi në edukim planifikohet të promovohet më shumë qasja “Me nxënësin në qendër”. Në fushën e sportit dhe rekreacionit është planifikuar të mbështeten klubet futbollistike “Lira” dhe “Prizreni”, ndërsa në përgjithësi mbështetja financiare për klubet dhe talentët të dyfishohet. Në fushën e kulturës është premtuar të promovhen vlerat kulturore përmes ansamblit “Lidhja e Prizrenit”.

Çfarë është monitoruar?

Në dy nga tri seancat e monitoruara në komunën e Prizrenit është diskutuar rreth të rinjve. Në fushën e kulturës është diskutuar rreth subvencionimit të festivalit “Hasi Jehon” në fshatin Gjonaj të Hasit. Sa i përket sportit është diskutuar rreth përkrahjes së klubit futbollistik “Liria”. Ndërsa në fushën e edukimit është bërë propozim për vlerësimin e performancës së drejtorëve të shkollave, me qëllim të sigurimit të cilësisë në arsim.

Diskutim

Ekziston një shpërputhje e lehtë në mes të problemeve të identifikuara nga të rinjtë, dhe asaj çfarë iu është premtuar rinisë dhe diskutuar rreth saj. Problemet e identifikuara kanë qenë të orientuara në mungesën e hapësirave për angazhim rinor, mungesës së mundësive për punë praktike, mungesës së psikologëve në shkolla, mungesa e transportit dhe ngacmimet seksuale në shkollë. Në anën tjetër, premtimet fokus kanë pasur avancimin e teknologjisë, sigurisë dhe modernizimin e shkollave, mbështetje për sportin dhe promovimin kulturor. Gjithsesi, është diskutuar rreth dy premtimeve, përkatësisht përkrahjes së klubit futbollistik “Liria” dhe suvencionimi i festivalit “Hasi Jehon”. Tutje, është propozuar të vlerësohet performance e drejtorëve të shkollave me qëllim sigurimi të cilësisë në arsim.

Cilat janë problemet e rinisë?

Të rinjtë nga Peja problematizojnë mungesën e ofrimit të punës praktike, të punëtorive dhe trajnimeve në zhvillimin e shkathtësive të buta apo në përgjithësi edukimin jo-formal. Kjo mungesë është më e lartë tek kategoria e të rinjve me qështje më të dobëta ekonomike në krahasim me të rinjtë e tjerë. Sa i përket mbështetjes së komunës për rini, ata kanë raportuar se nuk kanë gjetur mbështetje për zhvillimin e aktiviteteve vullnetare, organizimin e vizitave studimore dhe qështjeve ndërlidhur me kulturë. Së fundmi, mosakreditimi i programeve universitare në qytetin e Pejës është shqetësuese gjithashtu për studentët.

Çfarë iu është premtuar rinisë?

Të rinjëve në Pejë iu është premtuar se udhëheqësia e re do të angazhohet në fushën e edukimit, sportit e rekreacionit. Përkatësisht, në shkollë është planifikuar të shtohet numri i psikologëve. Në anën tjetër, në sport e rekreacion, është premtuar ndërtimi i parqeve, sallave sportive në shkollë dhe angazhimi i grave trajnereve sportive.

Çfarë është monitoruar?

Nga pesë kuvendet komunale të monitoruara vetëm në një prej tyre nuk pat diskutim rreth ndonjë qështjeje të lidhur me rini. Në fushën e edukimit të të rinjve, u bë kërkesë për më shumë kabinete në shkollë. Sa i përket sigurisë së nxënësve, u diskutua rreth shtimit të pengesave rrugore afër shkollave në mënyrë që të pamundësohet vozitja e shpejtë afër shkollave, mbyllja e kanaleve të hapura pranë shkollave dhe angazhimi i patrullave policore rreth shkollave të qytetit. Zhvillimi i programeve rehabilituese për të rinjtë që abuzojnë me substanca narkotike gjithashtu ishte pjese e planeve të përfolura gjatë diskutimeve. Së fundmi, rritja e numrit të bursave për studentë ishte gjithashtu pjesë e fokusit në njërin nga kuvendet komunale.

Diskutim

Mungesa e mundësive për edukim jo-formal, sidomos për të rinjtë në kushte më të dobëta ekonomike, pastaj mosgjjetja e mbështetjes për angazhim rinor, dhe mosakreditimi i programeve universitare, janë problemet e identifikuara nga të rinjtë. Gjithsesi, në asnjërën prej këtyre fokuseve nuk u premtua përmirësim. Premtimet ishin të drejtuara në shtim të psikologëve shkollorë, ndërtimin e parqeve, e shtim i sallave sportive e grave si trajnere në sport. Në anën tjetër, edhe në pjesën e monitorimit nuk gjejmë përputhje me problemet ose premtimet edhe pse në shumicën e kuvendëve komunale të mbajtura u diskutua rreth të rinjve. Diskutimet kishin fokus shtimin e kabineteve në shkolla dhe rritjes së sigurisë së nxënësve afër shkollave. Tutje, u diskutua rreth zhvillimit të programeve rehabilituese për të rinjtë nga Peja që abuzojnë me substanca narkotike. Së fundmi, rritja e numrit të bursave për studentë.

Cilat janë problemet e rinisë?

Të rinjtë e komunës së Gjakovës kanë identifikuar disa probleme që shqetësojnë ata. Këto probleme i përkasin fushës së edukimit, pjesëmarrjes rinore dhe punësimit të të rinjve. Fillimisht, mungesa e qendrës rinore, e klubeve dhe qendrave rekreative lidhen ngushtë me mungesën e aktivizmit rinor të të rinjve gjakovarë. Ata raportojnë se kjo po ndikon në kreativitet më të dobët, pasivitet të të rinjve e ambicie të ulët. Tutje, mungesa e programeve universitare dhe mungesa e mundësive të punësimit, ose e kushteve jo të mira në punë, janë faktorë përcaktues të largimit nga qyteti për të rinjtë.

Çfarë iu është premtuar rinisë?

Të rinjve në Gjakovë iu është premtuar se do të investohet në sport, kulturë edukim e pjesëmarrje rinore. Deri në vitin 2023, në fushën e sportit është planifikuar të buxhetohet dhe hartohet plani për ndërtimin e fushës profesionale të atletikës në Rrypaj. Gjithashtu të ndërtohet pishina olimpike dhe të përfundohet ndërtimi i fushës së tenisit. Në fushën e kulturës, është premtuar hapja e shtigjeve dhe zbulimi i monumenteve antike në territorin e komunës. Tutje, është premtuar investim në laboratorë dhe teknologji të lartë në shkolla, dhe rritjen e fondit për bursa për studentët. Sa i përket pjesëmarrjes rinore, është premtuar të rriten subvencionet për organizata rinore për 60% dhe të shndërrohet Këshilli i Vjetër në Qendër Rinore Ndërkombtare.

Çfarë është monitoruar?

Prej tre takimeve të asamblesë të monitoruara drejtpërdrejtë, në asnjërën nuk është diskutuar drejtpërsëdrejti rreth premtimeve të bëra për të rinjtë gjatë fushatës elektorale. Gjithsesi, ka pasur diskutime për një mori qështjesh tjera në fushën e arsimit, sigurisë së nxënësve, kulturës dhe pjesëmarrjes së rinisë. Më saktësisht, në fushën e arsimit janë përmendur nevoja për rritjen e numrit të psikologëve në shkolla, krijimi i mekanizmit për mbrojtjen e nxënësve kundër dhunës në shkolla, ofrimi i mundësisë për shfrytëzimin e sallave dhe kabinetëve të edukatës fizike nga nxënësit edhe gjatë muajve të verës. Gjithashtu, është diskutuar rreth ndërtimit të shkollës në Ponoshec dhe mbështetjes së dy qendrave mësimore në Ali Ibra dhe Brekoc. Në anën tjetër sa i përket sigurisë së të rinjve, është diskutuar për sigurimin e transportit për nxënësit e fshatrave Bishtazh dhe Smaq për në shkollë. Gjatë këtyre monitorimeve, gjithashtu u morr vendimi për përkrahjen e organizatës HANDIKOS, ku si rrjedhojë shumë të rinjë e fëmijë me nevoja të veçanta do të marrin shërbime. Së fundmi, në një mbledhje të jashtëzakonshme është kritikuar buxheti i ulët i ndarë për qështje rinore.

Diskutim

Edhe pse diskutimet e bëra në kuvendet komunale përgjatë monitorimeve nuk kanë qenë domosdoshmërisht drejtëpërdrejtë të fokusuara në premtimet e bëra, është pozitive fakti që janë diskutuar shumë qështje tjera ndërlidhur me të rinjtë sidomos në fushën e arsimit, si rritja e numrit të psikologëve në shkolla, mbrojtja e nxënësve nga dhuna, ofrimi i hapësirës për nxënës për aktivite sportive gjatë verës, krijimit të shkollave të reja. Gjithashtu, gjatë kësaj periudhe u përkrah organizata HANDIKOS, prej të cilës shumë të rinjë e fëmijë me nevoja të veçanta do të përfitonin. Në anën tjetër, përveç premtimeve të bëra, edhe problemet e identifikuara nga të rinjtë, si angazhimi rinor, mungesa e programeve universitare, mungesa e mundësive të punësimit, largimi i të rinjve nga qyteti, nuk u adresuan.

Cilat janë problemet e rinisë?

Qendra Rinore është jo aktive dhe Qendra Kulturore nuk ekziston, prandaj të rinjtë nga Gjilani raportojnë se ekziston një neglizhim i iniciativave për angazhim vullnetar në organizime të ndryshme, rrjedhimisht të rinjtë janë më pasivë duke kaluar kohën në aktivitete jo kuptimplote. Të rinjtë gjithashtu shtojnë se mungesa e mundësive për praktikë po shtyen procesin e punësimit së të rinjve. Tutje mos gjetja e punës së përshtashme po është një ndër faktorët e largimit të të rinjve Gjilanas. Në fushën e arsimit të rinjtë kanë raportuar si problem mësimdhënësit të cilët marrin orët jashtë profesionit të tyre për të plotësuar normën e orëve, pasi që mësimdhënës të pakualifikuar përfundojnë duke ligjëruar ato.

Çfarë iu është premtuar rinisë?

Partia fituese në Gjilan ka premtuar që përgjatë udhëheqjes të investojë në edukim e digjitalizim, ekonomi e punësim, sport e rekreacion dhe mirëqenie. Në fushën e edukimit është planifikuar të themelohet fondi për ndërmarrësit e rinjë, të ndërtohen laboratorët për teknologji, art dhe inovacion dhe të ofrohet shkollim tërë ditë për të rinjtë përmes trajnimeve. Sa i përket ekonomisë dhe punësimit, është premtuar përkrahje financiare për ndërmarrje të të rinjve dhe ofrim të bashkëpunimit me sektorin privat të bizneseve në komunë. Gjithashtu, zyra e kryetarit çdo gjashtë muaj do të përfshijë në praktikë pune gjashtë praktikantë. Për sportin dhe rekreacionin, është premtuar të ndërtohen stadione dhe rregullohet palestra “Bashkim Junishta”. Sa i përket kategorisë së mirëqenies, për personat me nevoja të veçanta është premtuar të zhvillohet qendra për qëndrim ditë.

Çfarë është monitoruar?

Sipas monitorimit nga të rinjtë është kuptuar se në dy nga tri seanca të monitoruara drejtpërdrejtë përgjatë kuvendeve komunale është diskutuar rreth të rinjve. Në fushën e edukimit u diskutua rreth suksesit dhe shëndetit të nxënësve të ciklit të ulët dhe të lartë dhe rritjen e buxhetit për bursa për studentët. Në fushën e kulturës, rinisë dhe sportit, u diskutua rreth anulimit të thirrjes për ndarjen e subvencioneve në këtë drejtim, duke qenë se është dyshuar për konflikt interesi. Së fundmi është diskutuar rreth ndërtimit të stadiumit dhe punës që është bërë në këtë drejtim.

Diskutim

Mungesa e hapësirave dhe vullnetit për angazhimi rinor, mungesa e mundësive për praktikë në punë dhe/ose vendeve të punës dhe jo kualifikimi i disa mësimdhënësve për lëndët që ligjërojnë ishin probleme të identifikuara nga të rinjtë monitorues. Në këtë mes partia fituese në Gjilan ka premtuar vetëm për mundësitë për praktikë dhe përkrahje financiare për ndërmarrësi për të rinjtë. Përveç këtyre, është premtuar edhe për ndërtim të laboratoreve për teknkologji, art e inovacion, shtim të shkollimit tërëditor përmes trajnimeve, ndërtimin e stadimeve dhe palestrave, krijimi i qendrës për qëndrim ditor për personat me nevoja të veçanta. Gjithsesi, në anën tjetër, përgjatë diskutimeve të kuvendeve komunale të monitoruara nga të rinjtë, u diskutua vetëm rreth rritjes së numrit të bursave për studentë dhe ndërtimit të stadiumit.

Cilat janë problemet e rinisë?

Të rinjtë monitorues identifikuan disa probleme kryesore që shqetësojnë për një kohë të gjatë dhe shumë shpesh nxënësit, vullnetarët dhe studentët nga Ferizaji. Në fushën e arsimit, ata raportojnë se ekzistojnë kushte të pa përshtatshme në shkollë, shkollat janë të politizuara, dhe nuk ka përkrahje nga DKA për punë jashtë shkollore. Sa i përket të rinjve vullnetare, ende nuk është përfunduar ndërtimi i Qendrës Rinore dhe puna vullnetare nuk shpërblehet ose njihet në ndonjë mënyrë në nivelin komunal. Së fundmi, për studentët nuk ka alokim të bursave.

Këto të gjitha janë problematike pasi që nuk ofrohet një hapësirë e dedikuar për të rinjë, nuk zhvillohet mësimi në mënyrë të rregullt, nuk përfillen ankesat dhe kërkesat në shkollë si rezultat i politizimit, ekziston një motivim më zbehtë për kryerjen e punës vullnetare dhe nxënësit përfshihen më rrallë në aktivitete jashtë-shkollore.

Çfarë iu është premtuar rinisë?

Partia fituese në Ferizaj përgjatë zgjedhjeve elektorale ka premtuar të angazhohet drejt përmirësimit të pozitës së të rinjve në komunë përmes punës në dimensione të ndryshme që ndikojnë të rinjtë. Marrë shembull, në aspektin kulturor është premtuar rritja e financimit për skenën e pavarur kulturore dhe vazhdimi i punës për Pallatin e Kulturës. Në sport e rekreacion është premtuar ndërtimi i stadiumit të ri të futbollit "Ismet Shabani" tek kompleksi i sporteve, ndërtimi i fushave shtesë të tenisit, krijimi i fushës së volejbollit në rërë dhe salla e sporteve luftarake. Së fundmi, është premtuar funksionalizimi i Qendrës Rinore dhe ndërtimi i amfiteatrit tek parku Liria. Gjithashtu, është premtuar që të rinjtë të largohen nga pagesa për shërbime komunale dhe të ofrohet transport publik falas për vullnetarët.

Çfarë është monitoruar?

Në komunën e Ferizajit vetëm në dy nga tri seancat e monitoruara është diskutuar rreth të rinjve. Prej këtyre dy senancave vetëm në një prej tyre është diskutuar rreth premtimeve elektorale, më saktësisht rreth asaj se kanë filluar të punohet drejt krijimit të kartës digjitale të vullnetarëve. Në përgjithësi është diskutuar të bëhet ndarja e sektorit të kulturës nga DKRS, të përmirësohet udhëheqja e teatrit të qytetit, ku edhe është miratuar ndryshimi i rregullores së qytetit, dhe së fundmi është përmendur se po punohet drejt përfundimit të Pallatit të Kulturës.

Diskutim

Për të përmbledhur, ekziston një shpërputhje në mes të problemeve të identifikuara të rinisë, premtimeve që iu janë bërë atyre dhe në fund monitorimeve të kuvendeve komunale. Përkatësisht kjo ka ndodhur në fushën e edukimit, pasi që në fazën e identifikimit të problemeve kemi një varg problemesh në këtë fushë, të cilat nuk janë përfshirë në premtime e diskutime. Vërehet një vazhdimësi sa i përket vullnetarizmit, pasi që është problematizuar jo-shpërblimi i vullnetarëve, ndërsa edhe në premtime edhe në diskutime vërehet se komuna është angazhuar në këtë drejtim, duke premtuar transport falas, e diskutuar drejt kartës digjitale për vullnetarët. Sa i përket qendrës rinore, mungesa e saj është paraqitur si problem nga të rinjtë, e gjithashtu është premtuar të punohet drejt saj, por në anën tjetër nuk është diskutuar ndonjë hap gjatë seancave të monitoruara. Vazhdimësi gjejmë edhe në fushën e kulturës, pasi që është premtuar ndërtimi i pallatit të kulturës dhe tutje është diskutuar. Së fundmi, në fushën e sportit është premtuar të investohet, por që tutje përgjatë kuvendeve të monitoruara nuk është dëgjuar ndonjë diskutim.

Cilat janë problemet e rinisë?

Të rinjtë nga Mitrovica raportojnë se KVRL nuk funksionon në mënyrë të rregullt gjë që ndikon në mos-aktivizmin e shumë të rinjve të komunës. Përveç kësaj, për të rinjtë pasionantë të sportit ekziston një mungesë e klubeve sportive publike, ndaj kjo ndikon në përgaditjen fizike dhe angazhimin e tyre në sport. Infrastruktura në komunë është gjithashtu shqetësim i shpeshtë i të rinjve. Përshebull, nxënësit e shkollave të mesme rrezikohen nga mungesa e trotuarëve në rrugët pranë shkollave. Gjithashtu ka mungesë të transportit publik, prandaj nxënësit dhe studentët duhet të bëjnë rrugë të gjata për në destinacionet e tyre. Problem i rëndësishëm së madhe që të rinjtë e Mitrovicës ndajnë është edhe mungesa e psikologëve dhe bibliotekës në shkolla.

Çfarë iu është premtuar rinisë?

Të rinjve nga Mitrovica iu është premtuar përkushtim në fushën e edukimit, digjitalizimit, sportit, rekreacionit dhe pjesëmarrjes rinore. Në fushën e edukimit është planifikuar angazhim drejt përmirësimit të infrastrukturës shkollore, përshebull, renovimi i objektit të gjimnazit “Frang Bardhi”, ndërtimit të objektit për shkollën e muzikës “Tefta Tashko”, ndërsa për shkollën “Migjeni, meremetimit i tërësishëm dhe pajisja me laboratorë. Së fundmi, në të gjitha shkollat pajisja e bibliotekave me tituj të rinj dhe vendosja e dollapëve për libra në shkolla. Në fushën e sportit dhe rekreacionit, është planifikuar të ndërtohet palestra sportive për shkollën “Abdullah Shabani” dhe ndërtimi e renovimi i fushave dhe sallave sportive. Për të fuqizuar pjesëmarrjen rinore, është premtuar dyfishimim i buxhetit për rini dhe rritje e subvencioneve. Gjithashtu, janë zotuar të kenë bashkëpunim të ngushtë dhe mbështetje të qendrave dhe OJQ-ve rinore, duke fuqizuar të rinjtë përmes ngritjes së pjesëmarrjes së rinisë në vendimmarrje dhe promovim të vullnetarizmit, specifisht qendrës së komunitet në Ilirisë “GreenERA”.

Çfarë është monitoruar?

Nga katër seanca të monitoruara gjithsej, në dy prej tyre është diskutuar rreth të rinjve. Njëra prej tyre ka qenë aprovimi i buxhetit të komunës, ku ndër të tjerat kryetari i komunës përgjatë argumentimit të buxhet propozimit ka potencuar se subvencionimi në sport, rini e kulturë, është investim e jo shpenzim. Ndaj edhe janë ndarë mjete për bursa studentore, hapësira rekreative dhe pajisje sportive për të rinjë. Në një kuvend tjetër komunal, janë ndarë mjete financiare për organizatën “Rinia e Aspiratave”.

Diskutim

Problematikat e shfaqura nga të rinjtë monitorues kanë të bëjnë me angazhimin e ulët rinor, mungesën e klubeve sportive publike, siguria e ulët pranë shkollave, mungesa e psikologëve dhe bibliotekave në shkolla. Këtyre problematikave u kanë përkuar disa premtime të partisë fituese të cilat janë fokusuar në pajisjen e bibliotekave me titur të rinj, krijimin e renovimin e sallave sportive, fuqizimin e pjesëmarrjes rinore dhe rritjes së subvencionimit të OJQ-ve rinore. Gjithashtu, është premtuar ndërtim i objekteve të reja shkollore, krijimi i laboratorëve dhe vendosja e dollapëve.

Diskutimet e bëra përgjatë kuvendeve komunale të monitoruara në Mitrovicë, kanë qenë në linjë me disa premtime nga partia fituese dhe problemet e idenfitikuara nga të rinjtë. Specifikisht buxheti i aprovuar ka ndarë mjete për burrsa studentore, hapësira rekreative dhe pajisje sportive për të rinjë. Gjithashtu, ashut siç premtuar është subvencionuar një organizatë rinore.

Cilat janë problemet e rinisë?

Të rinjtë nga Obiliqi kanë identifikuar se ndër problemet më të shpeshta që të rinjtë hasin janë mungesa e iniciativave kulturore e sportive. Kjo e fundit shpesh si rrjedhojë e mos funksionimit të sallave sportive. Në fushën e arsimit ndër problemet më shqetësuese për të rinjtë janë mungesa e laboratorëve në shkolla dhe mungesa e stafit. Në anën tjetër, është raportuar se ekziston një mungesë e mundësive jashtë shkollore për të përvetësuar lëndët shkollore, gjë që sjell problemin e vijueshmërisë të kurseve private të mbajtura nga vetë mësimdhënësit.

Çfarë iu është premtuar rinisë?

Përgjatë periudhës elektrorale të rinjve të Obiliqit, në fushën e arsimit iu është premtuar bursa për studentë dhe nxënës, përfshirjen e profesionistëve të shëndetit mendor në shkolla dhe krijimin e një fondi për inovacion për nxënës dhe studentë inovativ. Është premtuar gjithashtu investime të mëdha për krijimin e Qendrës Rinore dhe ngritjen e Qendrës Inovative.

Çfarë është monitoruar?

Nga tri seanca të monitoruara, dy prej tyre janë adresuar qështje lidhur me të rinjtë në aspektin e edukimit. Përkatësisht është diskutuar rreth anekseve shkollore, sigurisë së transportit të nxënësve dhe mundësitë e ngrohjes në shkolla të komunës.

Diskutim

Premtimet rreth investimeve të mëdha në krijimin e Qendrës Rinore dhe asaj Inovative, janë në linjë me problemin e identifikuar të të rinjve, rreth mungesës së iniciativave kulturore dhe sportive. Të rinjtë gjithashtu kanë identifikuar se mos funksionimi i sallave sportive, mungesa e laboratorëve, stafit, dhe aktiviteteve jashtëshkollore janë probleme që të rinjtë hasin. Ndërsa në anën tjetër diskutimet kanë qenë të orientuara rreth anekseve shkollore, sigurisë së transportit të nxënësve dhe mundësitë e ngrohjes në shkolla të komunës. Kështu, është shfaqur një shpërputhje mes të tri komponentëve.

Cilat janë problemet e rinisë?

Të rinjtë nga Fushë Kosova kanë raportuar se problemet që hasin më së shpeshti dhe për kohë më të gjatë kanë të bëjnë me sigurinë, arsimin dhe kulturën. Specifikisht, ekziston një mungesë e mbikalimeve që gjë çënon mirëqenien e të rinjve, e gjithashtu ekzsitojnë hapësira ku të rinjtë i keqpërdorin për përdorimin e narkomanëve. Së fundmi, shtëpia e kulturës në qytet është gati jo funksionale si shkak i infrastrukturës së dëmtuar. Rrjedhimisht, kjo ndikon në numër më të ulët të aktiviteteve rinore.

Çfarë iu është premtuar rinisë?

Në listen e premtimeve nga partia fituese në Fushë Kosova është ofruar shpjegim shumë të përgjithshëm mbi atë se çfarë do të ofrohet për rininë përgjatë udhëheqjes së tyre. Ata kanë premtuar që 65.000 euro do të ndahen për fushën e arsimit, ndërsa për kulturë, rini dhe sport do të ndahen 200.000 euro.

Çfarë është monitoruar?

Nga gjashtë takimet e asamblesë vetëm në një të njërit prej tyre është diskutuar rreth të rinjve. Përkatësisht në fushën e arsimit është diskutuar rreth infrastrukturës së dobët të shkollës “Selman Riza” dhe mundësisë për të rregulluar palestrat sportive. Gjithashtu është propozuar themelimi i komitetit për Arsim, Kulturë, Rini dhe Sport. Tutje, në fushën e kulturës, është diskutuar rreth renovimit të Shtëpisë së Kulturës dhe jo rrënimit të saj.

Diskutim

Premetimet e ofruara nga partia fituese në Fushë Kosovë për të rinjtë e komunës, kanë qenë shumë të përgjithshme (duke ofruar vetëm buxhetin që do të ndanin) duke mos specifikuar projekte apo synime të veçanta për fushën e arsimit, kulturës, rinisë e sportit. Gjithsesi, problemet që të rinjtë kanë identifikuar kanë pasur të bëjnë me sigurinë fizike të të rinjve, përdorimin e substancave narkotike, dhe jo-funksionaliteti i Shtëpisë së Kulturës. Në anën tjetër, përgjatë observimit të kuvendeve komunale vetëm në një të njërit nga gjashtë prej tyre janë diskutuar në qështje lidhur me rininë. Përkatësisht, infrastrukturën në shkollë, renovimit të Shtëpisë së kulturës dhe propozimi për themelimin e komitetit për Arsim, Kulturë, Rini dhe Sport.

ANALIZË E TË GJETURAVE

Problemet e identifikuara nga të rinjtë monitoruers janë treguar të jenë në linjë me hulumtimet e kryera më parë nga shoqëria civile e institucione publike. Në përgjithësi këto probleme dukshëm janë ndarë në katër fokuse kryesore si angazhimi rinor, kultura, arsimi dhe mirëqenia. Angazhimi rinor, përfshin problemet si mungesa e mundësive për praktikë, mungesa e vendeve të punës (veçanërisht për të rinjtë të kualifikuar), mungesa e fondeve për ndërmarrësi për të rinjtë, mos njohja apo shpërblimi punës vullnetare nga kuvendi komunal dhe mungesa e qendrave rinore dhe rekreative, e pallateve të kulturës dhe teatrove, dhe mungesa e mundësive të edukimit jo-formal. Arsimi, përfaqëson problemet si mungesën e bursave për studentë, mungesën e infrastrukturës së përshtatshme në shkollë, mungesa e kualifikimit të mësmdhënësve, mungesa e laboratorëve, bibliotekës dhe/ose numrit i tutjve, kurset private nga mësmdhënësit, ngacmimet seksuale në shkollë dhe mos-akreditimi i programeve arsimore. Mirëqenia përfshin komponentën e shëndetit mendor, sigurisë dhe sportit. Sa i përket sigurisë, të rinjtë shpesh kanë raportuar se rrugëve të qytetit, si pasojë e kalimeve të pasigurta për këmbësorë, apo edhe ngadalësuesve të shpejtësisë afër shkollave. Në sport, mungojnë klubet sportive publike, sallat sportive dhe stadiumet. Shëndeti mendor përfshin, mungesën e psikologëve shkollorë dhe përdorimin e substancave narkotike nga të rinjtë.

Një përputhje e fortë e problemeve të identifikuara nga të rinjtë, premtimeve të bëra nga vendimmarrësit dhe tutje diskutimin dhe veprimin ndaj tyre, do të përshkruante një punë të suksesshme drejt pozitës së të rinjve në shoqërim. Gjithsesi, ky dokument përmes monitorimit të kuvendeve komunale dhe identifikimit të premtimeve të partive fituese ka gjetur se ekziston një përputhje e zbehtë në mes të problemeve të identifikuara nga të rinjtë, premtimeve të bëra përgjatë fushatës zgjedhore të partive politike dhe të dalurave nga monitorimet e kuvendeve komunale. Rrallë shohim premtime drejt rritjes së numrit të psikologëve në shkolla, dhe sigurisë së të rinjve qoftë përmes një infrastrukture më të mirë pranë shkollave e universiteteve, apo një mjedisi të shëndetshëm pa abuzim të substancave narkotike. Premtimet e partive politike në përgjithësi kanë qenë të fokusuar në angazhim rinor, kulturë, sport, punësim e dixhitalizim. Sa i përket monitorimit të kuvendeve komunale në përgjithësi nuk është i kënaqshëm niveli i diskutimit dhe marrjes së vendimeve në fushat e lartëpërmendura që prekin të rinjtë.

Duke konsideruar hulumtimet paraprake, të gjeturat e këtij raporti, punëtoritë me të rinjtë, takimet instituicionale, dhe ekspertizën tonë si organizatë jo-qeveritare, në vijim kemi elaboruar ca rekomandime, në bazë të të cilave të rinjtë, organizatat jo-qeveritare, dhe institucionet mund të bazohen në krijimin e politikave, premtimeve elektorale, dhe programeve e intervenimeve për të rinj.

REKOMANDIME

Angazhimi Rinor:

Në bazë të monitorimeve e hulumtimeve të kaluara, numri i të punësuarve të rinjë, i njohjes së punës vullnetare, i hapësirave për angazhim rinor, i trajnimeve të edukimit jo-formal, është i ulët. Sipas raportimit, për të rinjtë, përmirësimi në këto fusha është mëse i rëndësishëm. Ndërsa ky raport tregon një mungesë të diskutimeve të mirëfillta në kuvende komunale për këto fusha. Marrë parasysh këtë, me qëllim të fuqizimit të angazhimit rinor, ne rekomandojmë të punohet në këto drejtime:

Punësim

- **Ndërmarrësi**

Rritja e buxhetit për subvencionim të të rinjve në idetë e tyre për start-ups

- **Puna praktike dhe praktika në punë**

Rritja mundësitë për praktikë në punë dhe punë praktike për të rinjtë

- **Vullnetarizëm**

Krijimi i një sistemi i njohjes së punës vullnetare dhe shpërblimit të saj, për secilën komunë

Edukim Jo-Formal

- Rritja numri i trajnimeve për të rinj për aftësi të buta, për ndërmarrje dhe aftësi digjitale

Hapësira për angazhim rinor

- Krijimi i qendrave rinore, qendrave inovative dhe rekreative në komunat të cilat nuk ka qendra rinore
- Funkcionalizimi i qendrave rinore, qendrave inovative dhe rekreative në komunat ku objekti ekziston
- Ndërtimi dhe/ose funksionalizimi i pallatit të kulturës në secilën komunë
- Ndërtimi dhe/ose funksionalizimi i teatrit në secilën komunë

Promovim më i madh i punës se teatrit tek të rinjtë, përkatësisht shfaqjeve me karakter edukues, me qëllim të rritjes së interesimit për ngjarje kulturore.

Arsimi:

Cilësia e arsimit në vend, ashtu siç tregojnë edhe hulumtime të kaluara, nuk është në nivelin e dëshiruar. Për të rinjtë, ky është shqetësim i madh. Problemet e identifikuara nga të rinjtë monitorues ishin shumica të drejtuara nga arsimi, e gjithashtu hulumtimet e tjera e dëshmojnë atë. Në kuvendet komunale të monitoruara, u diskutua për arsimin por jo në nivel të kënaqshëm. Kështu, me qëllim të rritjes së cilësisë së arsimit në komuna përkatëse, ne propozojmë që të punohet në këto drejtime:

Bursa për studentë

- Ndarja e buxhetit për ndarjen e bursave për studentë të komunave përkatëse

Infrastruktura shkollore

- Krijimi, dhe/funksionalizimi i laboratorëve në shkolla
- Furnizimin me banka dhe karrige
- Mirëmbajtjen e higjienës së infrastrukturës shkollore
- Përmirësimin e kushteve të sallave të sportit në shkolla
- Furnizimin e shkollës me mjete didaktike

Bibloteka

- Ndarja e hapësirës për bibliotekë në secilën shkollë
- Freskimi dhe shtimi i numrit të librave në biblioteka

Kurset private

- Inspektimi i shkollave me qëllim të identifikimit të mësimdhënësve që mbajnë kurse private

Ngacmimet seksuale në shkolla

- Krijimi/modifikimi i një platforme të veçantë, dhe shpërndarjen e saj për nxënësit, me qëllim të raportimit të ngacmimit seksual.
- Marrja e masave ndaj punëtorëve shkollore të cilët ngacmojnë seksualisht nxënësit

Kualifikimi i mësimdhënësve

- Trajnimi i vazhdueshëm i mësimdhënësve
- Testim i mësimdhënësve

Mirëqenia:

Komponenta e mirëqenies përfshin në vete sigurinë fizike, angazhimin në aktivitete sportive dhe shëndetin mendor. Në bazë të monitorimeve, pak është diskutuar në këtë drejtim, e në anën tjetër, këto kanë qenë tema të problematizuara nga shumë të rinjë. Rrjedhimisht, ne propozojmë që tutje të punohet në këto drejtime:

Siguria

- Rregullimi dhe/ose funksionalizimi i mbikalimeve dhe/ose nënkalimeve për këmbësorë
- Shenjëzimi i ngadalësuesve të shpejtësisë afër shkollave

Sporti

- Të rritet buxheti i komunave për të rinjtë në sport, specifikisht investimi në klube, salla sportive dhe stadione.

Shëndeti Mendor:

- Të rritet numri i psikologëve shkollorë të angazhuar në shkolla
- Të rregullohet dhe modifikohet udhëzimi administrativ për psikologë shkollorë, për përgjegjësitë e punës së psikologëve shkollorë, dhe numrin e nevojshëm të nxënësve për qasje në të.
- Të promovohet rëndësia e shëndetit mendor tek të rinjtë dhe hisedarësit.
- Ngritja e kapaciteteve të psikologëve shkollorë në intervenime shkollore dhe këshillim

Përdorimi i substancave narkotike

- Përfshirja e të rinjve në aktivitete jashtë-shkollore dhe jo formale të cilat edukojnë/vetëdijësojnë mbi ndikimin e përdorimit dhe/ose abuzimit me substanca narkotike
- Të rritet angazhimi i të rinjve në aktivitete sportive, kulturore, edukative duke qenë se ky angazhim ulë gjasat e përdorimit të substancave narkotike.
- Të monitorohet më shpesh sjellja e të rinjve në vendet të cilat ata frekuentojnë më shpesh (shkollë, klube, universitete), me fokus përdorimin e substancave.

KUFIZIMET

Duke qenë se procesi i marrjes së të dhënave është bazuar më së shumti në raportim, kufizimet e këtij dokumenti janë më së shumti të lidhura me të.

Fillimisht, problemet e identifikuara nga monitoruesit, edhe pse janë bërë nga të rinjë aktivë në komunitetet e tyre, mund të mos ketë përfshirë problemet e të gjithë të rinjve në komunë. Tutje, pasi që për monitoruesit kanë qenë herat e para të përfshirjes në diskutime të asambleve komunale, mund të ketë ikur ndonjë detaj i takimeve që potencialisht ka qenë i rëndësishëm të përfshihet. Sa i përket premtimeve të bëra nga partitë, ato nuk kanë qenë specifike dhe lehtë të gjurmueshme.

Gjithashtu, numri i kuvendeve komunale të mbuluara për kohën specifike nuk është i ploti (pasi që janë përfshirë të paktën gjysma e numrit total). Së fundi, ne kemi bazuar numrin total të kuvendeve komunale në bazë të proces verbaleve të vendosura në web-site, sigurisht ekziston mundësia që ato nuk janë vendosura të gjitha.

REFERENCAT

- Agjensioni i Statistikave të Kosovës (ASK), (2021). Hulumtimi i Forcës Punëtore. Marrë më 12 Tetor, 2022 nga <https://ask.rks-gov.net/media/6355/lfs-q1-2021.pdf>
- Anibar (2019). Të rinjtë në Vendimmarrje. Nga konsultimi në vendimmarjen aktive të të rinjve. Marrë më 12 Tetor, 2022 nga <https://advocacy-center.org/wp-content/uploads/2020/02/T%C3%AB-Rinjt%C3%AB-n%C3%AB-Vendimmarrje.pdf>
- Arenliu, A., Kelmendi, K., & Berxulli, D. (2016). Gender Differences in Depression Symptoms: Findings from a Population Survey in Kosovo – A Country in Transition. <https://doi.org/10.23668/PSYCHARCHIVES.1994>
- Banka Botërore (2017). Diagnostifikimi sistematik i Republikës së Kosovës. Marrë më 12 Tetor, 2022 nga <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/26573/Kosovo-SCD-FINAL-May-5-C-05052017.pdf?sequence=1>
- Connecting Youth (2022). Institutional set-up and a perspective from youth organizations. Youth Guarantee Deployment in the WB6. Policy paper. Marrë më 24 Tetor në këtë link <https://www.vijecemladih.ba/wp-content/uploads/2022/06/Youth-Guarantee-Deployment-in-the-WB6.pdf>
- IDRA Kosovë & Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) (2019). Studimi për Rininë - Kosovë 2018/2019. Marrë më 12 Tetor, 2022 nga <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/kosovo/15289.pdf>
- IDRA Kosovë & Friedrich-Ebert-Stiftung Kosovo (2012). Rinia e Kosovës me sytë nga e ardhmja me këmbë në tradita. Marrë më 12 Tetor, 2022 nga <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/kosovo/09783.pdf>
- Instituti Demokraci për Zhvillim (D4D), (2018). Gjendja e vullnetarizmit në Kosovë: Sfidat dhe perspektivat. Marrë më 12 Tetor nga https://d4d-ks.org/wp-content/uploads/2018/03/D4D_PI_14_SHQ_WEB.pdf
- Instituti Demokraci për Zhvillim (D4D), (2020). Sa miqësore janë partitë politike ndaj të rinjve. Hulumtim i opinionit të të rinjve në partitë politike në Kosovë. Marrë më 12 Tetor nga https://d4d-ks.org/wp-content/uploads/2020/04/D4D_Manuali-i-Rinise-2020.pdf
- Instituti Demokraci për Zhvillim (D4D), (2022). Analizë e shkurtër rreth punësimit të të rinjve në Kosovë: Rini Aktive për Zhvillim të Qëndrueshëm. Marrë më 12 Tetor nga https://d4d-ks.org/wp-content/uploads/2022/05/D4D_PolicyBrief_Rinia_04_SHQ_web.pdf
- Instituti Demokratik i Kosovës (KDI) (2017). Platformë politikash nga të rinjtë e komunës së Pejës. Marrë më 12 Tetor, 2022 nga <https://kdi-kosova.org/wp-content/uploads/2018/01/124-raport-komunat-problemet-zgjidhjet-peje-03.pdf>

- Instituti Demokratik i Kosovës (KDI) (2017). Platformë politikash nga të rinjtë e komunës së Pejës. Marrë më 12 Tetor, 2022 nga <https://kdi-kosova.org/wp-content/uploads/2018/01/124-raport-komunat-problemet-zgjidhjet-peje-03.pdf>
- Instituti Demokratik i Kosovës (KDI) (2018). Raporti i Hulumtimit të Opinionit: Lidhur me qëndrimet dhe sjelljet e votuesve të rinjë. Marrë më 12 Tetor, 2022 nga <https://kdi-kosova.org/wp-content/uploads/2018/03/13-Raport-Votuesit-e-rinj-ALB-FINAL-03.pdf>
- Këshilli Rinor Kosovar (KYC) (2022). Cilësia në Arsim: Përceptimi i nxënësve rreth përmbajtjes, procesit dhe mjedisit mësimor. Marrë më 12 Tetor, 2022 nga <https://kyc-ks.org/wp-content/uploads/2022/04/Raporti-i-III-te-PRILL-2022.pdf>
- Mustafa, S., Melonashi, E., Shkembij, F., Besimi, K., & Fanaj, N. (2015). Anxiety and Self-esteem among University Students: Comparison between Albania and Kosovo. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 205, 189–194. doi:10.1016/j.sbspro.2015.09.057
- Organizata për Rritjen e Cilësisë në Arsim (ORCA) (2022). Integriteti akademik, publikimi shkencor dhe justifikimi i titujve akademikë në Universitetin e Prishtinës. Marrë më 13 Tetor, 2022 nga <http://orca-ks.org/wp-content/uploads/2017/02/Integriteti-akademik-n%C3%AB-Universitetin-e-Prishtin%C3%ABs-ALB.pdf>
- Organizata për Rritjen e Cilësisë në Arsim (ORCA) (2022). Konfuzioni i madh: Pse nuk përputhet veprimtaria e institucioneve të Arsimit të Lartë me nevojat e tregut të punës. Marrë më 12 Tetor, 2022 nga <http://orca-ks.org/wp-content/uploads/2022/04/Konfuzioni-i-madh.pdf>
- Organizata për Rritjen e Cilësisë në Arsim (ORCA) (2022). Konfuzioni i madh: Pse nuk përputhet veprimtaria e institucioneve të Arsimit të Lartë me nevojat e tregut të punës. Marrë më 12 Tetor, 2022 nga <http://orca-ks.org/wp-content/uploads/2022/04/Konfuzioni-i-madh.pdf>
- Profili i Demografikave të Kosovës (2021). Marrë më 12 Tetor, 2022 nga https://www.indexmundi.com/kosovo/demographics_profile.html
- Qendra për Hulumtime Psiko-Sociale dhe Mjekësore (QHPSM) (2019). Angazhimi i studentëve në punën kërkimore shkencore. Marrë më 12 Tetor, 2022 nga <http://www.qhpsm.org/wp-content/uploads/2022/09/Angazhimi-i-studenteve-ne-punen-kerkimore-shkencore-Copy.pdf>
- Shkembij, F., Melonashi, E., & Fanaj, N. (2015). Personal and Public Attitudes Regarding Help-seeking for Mental Problems among Kosovo Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 205, 151–156. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.09.045>
- Veljanovska Blazhevskaja, K. (2017). Factors that influence the process of migration of youth: A case study of Kosovo. *Security and Defence Quarterly*, 17(4), 48–73. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0011.7846>
- Webometrics (2022). World Ranking. Marrë më 13 Tetor, 2022 nga <https://www.webometrics.info/en/search/Rankings/University%20of%20Prishtina>

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

E Y E © N

PRISHTINË
2023